

CONCLUSIES

In de voorgaande hoofdstukken zijn drie incidenten aan de orde gekomen:

1. het onder vlag van de Verenigde Staten brengen van Koeweitse olietankers
2. de actie van helikopters en een oorlogsschip van de Verenigde Staten tegen de *Iran Ajr*
3. de actie van oorlogsschepen van de Verenigde Staten tegen een aantal Iraanse olieplatforms in het olieveld *Rostam*

Het onder Amerikaanse vlag brengen van de Koeweitse olietankers is in overeenstemming met het volkenrecht geschied. Het onder de eigen vlag brengen van schepen is op de eerste plaats een zaak die valt onder de nationale jurisdictie van staten. Het huidige volkenrecht stelt vooral als vereiste dat de staat die schepen onder zijn vlag heeft varen zijn jurisdictie over deze schepen op redelijk effectieve wijze in de praktijk kan brengen. Alleen in het recht zoals dat zal gelden onder de United Nations Convention on Conditions for the Registration of Ships worden strengere eisen gesteld. Die eisen gelden dan bemanning en/of eigenaars van het schip.

Als nationale voorwaarde wat de bemanning betreft, stelt de Amerikaanse wet als eis dat de kapitein een onderdaan van de Verenigde Staten ('U.S.-national') is en dat het schip eigendom is van onderdanen van de Verenigde Staten, of van een door onderdanen van de Verenigde Staten gecontroleerde rechtspersoon. Alles wijst erop dat aan die voorwaarde in het geval van de Koeweitse tankers is voldaan. Met de rechtmatigheid van de verlening van de Amerikaanse vlag aan de Koeweitse olietankers is tevens boven ieder twijfel verheven dat de in de Perzische Golf aanwezige Amerikaanse oorlogsschepen het recht hebben deze schepen te escorteren. Een beroep op zelfverdediging als deze

oorlogsschepen (of de onder Amerikaanse vlag varende tankers) worden aangevallen is dan ook in principe mogelijk. Er is verder geen enkel volkenrechtelijk beletsel tegen de aanwezigheid van oorlogsschepen van de Verenigde Staten in de internationale wateren van de Perzische Golf.

Als een niet al te enge interpretatie van het recht tot zelfverdediging wordt gehanteerd, dan is deze actie van de Verenigde Staten tegen de *Iran Ajr* nog te rechtvaardigen met een beroep op het recht tot zelfverdediging, de daarop volgende vernietiging van dit schip is dat echter in geen geval. Als de door de meerderheid van de gezaghebbende volkenrechtelijke auteurs -die worden gedeeld door het Internationaal Gerechtshof- echter worden gehanteerd, dan is de actie tegen de *Iran Ajr* niet geoorloofd. Daarbij speelt vooral een grote rol dat vooralsnog uit niets blijkt dat de Verenigde Staten pogingen hebben gedaan de *Iran Ajr* haar mijnenlegactie te doen staken, zonder dat een rechtstreekse aanval nodig was. Zonder meer inzicht in de feiten is hier echter geen definitieve uitspraak over te doen.

Alleen als het recht tot zelfverdediging zeer ruim word opgevat is de Amerikaanse actie tegen de boorplatforms in het *Rostam*-veld te verdedigen. De toets van een rechtmatige represaille van Falk kan deze actie evenmin doorstaan. Wel is de actie op een wijze uitgevoerd waardoor een scherpe veroordeling zal uitblijven. Doorslaggevend in deze is het feit dat er slechts een zeer geringe inbreuk op de rechten van de Verenigde Staten is geweest, en de inbreuk vooral gold ten aanzien van derde landen. Een recht op represailles buiten oorlogstijd ten behoeve van derde staten wordt algemeen verworpen.

Verklaring voor het feit dat de Verenigde Staten deze beide laatste acties verdedigen met een beroep op het recht tot zelfverdediging, is dat de Verenigde Staten traditioneel een ruimere opvatting van het recht tot zelfverdediging hebben dan die van de meeste volkenrechtelijke auteurs. Dit blijkt onder

andere uit de verdediging door de Verenigde Staten in de Nicaragua-zaak. Ze is bovendien in strijd met een letterlijke interpretatie (en de bedoeling van de bepalingen) van het Handvest van de Verenigde Naties. Ook het Internationaal Gerechtshof verwerpt deze ruime interpretatie van het recht tot zelfverdediging.

De ruime interpretatie van het recht tot zelfverdediging, waaronder het recht tot preventieve zelfverdediging, is vastgelegd in de Grondwet van de Verenigde Staten. Dit is de reden dat Slonim meent dat voor de Verenigde Staten alleen een ruime interpretatie van het stelsel van het Handvest van de Verenigde Naties van kracht kan zijn. De federale regering heeft immers niet het recht de staten via een verdrag dit recht te ontnemen. Doordat het geweldsverbod óók een gewoonterechtelijke regel is, doet het constitutionele probleem van Slonim zich niet voor. Het internationale gewoonterecht gaat immers boven de Grondwet van de Verenigde Staten die niet meer dan een nationale regeling is.

De suggestie dat de aanwezigheid van de oorlogsschepen van de Verenigde Staten in strijd zou zijn met het volkenrecht moet worden verworpen. De aanwezigheid van de oorlogsschepen van de Verenigde Staten in de Perzische Golf is op zich rechtmatig. De Verenigde Staten heeft tevens het recht schepen die de Amerikaanse vlag voeren ten alle tijden te beschermen. Ook heeft de Verenigde Staten het recht schepen te beschermen die daarom vragen, alleen is het beleid lange tijd beleid van de Verenigde Staten geweest dat op zo'n verzoek niet wordt ingegaan. Nu ziet het er naar uit dat op zo'n verzoek wel wordt ingegaan als het is gedaan voordat de schepen naar de Perzische Golf vertrokken.

De beide militaire acties die gericht waren tegen respectievelijk de *Iran Ajr* en de olieplatforms in het *Rostam*-veld waren niet rechtmatig. Het Amerikaanse beroep op het recht tot zelfverdediging (ex art. 51 Handvest Verenigde Naties) moet worden verworpen. De omstandigheden waaronder de acties plaatsvonden maken

echter dat het niet zo is dat zij krachtig zullen worden veroordeeld, de acties voldoen namelijk aan de in de praktijk onstane normen die bij represailles in acht moeten worden genomen om een scherpe veroordeling te ontlopen.